

מערך כיתה בנושא הפחתת אלימות ברשת

מורה יקר/ה,

- מערך זה בא לייצר שיח כיתתי בנושא הרשתות החברתיות ובעיקר לייצר מוטיבציה ולתת כלים לילדים להתערבות במקרים בהם הם עדים לתוקפנות ברשת.
- על מנת לאפשר שיח פתוח ומשתף מצד התלמידים, חשוב שנקשיב לילדים ונמנע ככל האפשר מתגובות שיפוטיות לגבי מידע ותוכן שהכיתה מעלה.
- אנחנו ממליצים לך בחום לשתף אנקדוטות אותנטיות שחווית בעצמך ברשת.

<< המערך מתאים לכיתות ה – ט.

אנשי ונשות חינוך יקרים,

מערך זה נוצר עבורכם מתוך רצון לסייע ולתת כלים אפקטיביים לשימוש בכיתות. אנא שמרו על זכויות היוצרים של מרכז מצמיחים, אין לעשות במערך שימוש מסחרי/למטרות רווח.

חלק א' – מי כמוני: (10 דקות)

מטרה

לייצר פתיחה קלילה של השיעור לגבי הרשת, תחושת הזדהות בקבוצה, העלאת מודעות לנושאים מסוימים

הסבר לתלמידים

אני אגיד משפטים שמתחילים במילים 'מי כמוני'. בכל משפט, אם אתם מסכימים – תעמדו.

(למורה: אחרי שהתלמידים נעמדים, ניתן לשאול ילד או שניים שאלה, ואז לבקש מכולם לשבת לקראת המשפט הבא).

מהלך הפעילות

- מי כמוני בודק/ת בבוקר הודעות בוואטסאפ, עוד לפני צחצוח שיניים?
- מי כמוני יש לו לפחות קבוצת וואטסאפ אחת שהוא מת לצאת ממנה (אפשר לשאול שניים/שלושה ילדים שקמו – 'בלי להגיד באיזו קבוצה מדובר, למה את רוצה לצאת מהקבוצה הזאת? למה את לא יוצאת?')
- מי כמוני מתבאס לפעמים על אבא או אמא שלי, בגלל שהם בטלפון ולא מקשיבים למשהו שאני אומר?
- מי כמוני יש לה קבוצת וואטסאפ שיש בה אווירה ממש טובה?
- מי כמוני, מתבאס לפעמים על חבר או חברה שנמצאים כל הזמן עם הטלפון גם במפגש חברתי או בהפסקות? (אפשר לשאול שניים שלושה ילדים – 'את חושבת שהחבר הזה יודע שזה מבאס אותך?')
- מי כמוני האפליקציה המועדפת עליה היא טיקטוק? (לשאל בזריזות ילדים שלא קמו – 'מה האפליקציה המועדפת עליך?')

חלק ב' – נכון או לא? (30 דקות)

מטרה

להציף נושאים בצורה משחקית על מנת לפתח שיח לגביהם.
להעלות מודעות לנושאים כמו מוגנות, דיווח ועזרה, אכפתיות לאחר ברשתות החברתיות ובכיתה.

הסבר לתלמידים

אני מחלק/ת לכם פתקים ירוקים ואדומים. אני אקרא משפט, אם הוא נכון בעיניכם – תרימו את הפתק הירוק, אם הוא לא נכון – הרימו את הפתק האדום.

- (למורה: לאחר כל היגד, נאמר את התשובה ונשאל מספר שאלות. לרוב נשתמש בשאלות שהתשובה עליהן היא בהרמת יד – כך נאפשר לכל הילדים להשתתף ולבוא לידי ביטוי, וגם נקבל תמונה של מה רוב הכיתה חושבת.
- מדי פעם נשאל ילדים שאלות שמזמינות שיתוף קצר.

מהלך הפעילות

היגד ראשון << אינסטגרם 'זכתה' בתור האפליקציה שהכי מורידה ביטחון עצמי אצל בני ובנות נוער. נכון או לא נכון?

תשובה << נכון. בסקר גדול שערכו באנגליה, ציינו בני נוער את אינסטגרם בתור האפליקציה שהכי פוגעת בדימוי העצמי שלהם.¹

- מה אתם חושבים על זה? למה לדעתכם/ן אינסטגרם מורידה בטחון עצמי לילדים? (לאסוף תשובות מכמה ילדים, אפשר אחרי תשובה של ילד/ה לשאול – 'מי גם חושב ככה?')

(למורה: מעבר לתגובות פוגעניות שיש גם באינסטגרם, האפליקציה מאוד ויזואלית ומשקפת חיים ורודים ולא דווקא מציאותיים. הרבה גולשים חשים מתוסכלים ושהחיים שלהם פחות נוצצים משל אחרים או שהם עצמם פחות יפים ואטרטיביים מאחרים.)

- שאלה שמצריכה קצת אומץ וכנות – למי קורה לפעמים שהוא מסתכל באינסטגרם ומרגיש שהחיים של אחרים בשכבה יותר מגניבים משלו?

¹ <https://www.frogi.co.il/digital/gadgets/20542>

היגד שני << אם קיבלתי בוואטסאפ תמונה חושפנית של ילד/ה, ולא מחקתי אותה - עברתי על החוק. נכון או לא נכון?

תשובה << נכון. החוק אומר שמי ששולח, מפיץ, או משאיר בטלפון שלו מידע כזה - שותף לעבירה. העונש על פרסום תמונה חושפנית או מינית ללא הסכמת המצולם יכול להגיע ל- 5 שנות מאסר!

(למורה: לתלמידי חטיבות כדאי לציין שגם אמירות שקשורות למיניות – סטיקר עם כיתוב 'הומו', 'זונה' וכד' - נחשבים הטרדה מינית).

היגד שלישי << המשטרה לא מתעסקת בדברים שקורים בוואטסאפ ובאינסטגרם, היא מתערבת ברשת רק במצבים של פריצה לאתרים וגניבת פרטים. נכון או לא נכון?
תשובה << לא נכון. יש מטה לאומי להגנה על ילדים ברשת. המשטרה מטפלת בכל מיני מקרים כמו פרסום תמונה חושפנית של מישהו בלי רשותו, בריונות והצקות שחוזרות על עצמן, התחזות ועוד. בשביל לפנות אליהם צריך להתקשר – 105 או להיכנס לאתר שלהם. אם קורה לכם משהו חמור – חשוב לפנות אליהם כמה שיותר מהר.

היגד רביעי << רוב מי שפוגע בילדים ונוער ברשת – זה מבוגרים. נכון או לא נכון?
תשובה << לא נכון. לפי נתוני המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת, בשנת 2021 72% מהפוגעים היו קטינים!

- מי מופתע/ת מהנתון הזה?

היגד חמישי << אם יש העלבות/קללות/משהו פוגע בקבוצת וואטסאפ, עדיף להתעלם וככה זה לא יסתבך ויחמיר. נכון או לא נכון?

תשובה << (כאן אין תשובה נחרצת של נכון/לא נכון, היגד זה בא לפתח שיח בכיתה)

- מי רוצה להגיד על זה משהו? (לתת לשני ילדים שהסכימו עם המשפט ושני ילדים שהתנגדו לו, להגיב).
בהרמת יד, אני לא אשאל אתכם פרטים:
- למי קרה שהעליבו חבר/ה שלי בוואטסאפ וזה ביאס אותי?

- למי קרה שכתבו משהו או פרסמו תמונה או סטיקר על ילד שאני מכיר בצחוק, ואני מהצד קלטתי שהוא קצת נפגע?
- שאלה שדורשת אומץ. למי קרה שראיתי שמציקים או פוגעים במישהו שאני מכיר/ה ברשת, וזה עשה לי הרגשה לא טובה, אבל לא התערבתי? תודה על האומץ.
- למורה – יהיה נהדר אם תשתפי/ גם מקרה אותנטי שקרה לך, שבו בקבוצה הגיבו באגרסיביות ולא הגבת, או שאולי הגבת ושילמת על כך מחיר.
- אני רוצה שתחשבו רגע – אולי קרה לכם ואולי לא – אם מישהו היה מקלל אתכם או מעליב אתכם לפני אנשים אחרים, והם לא היו מגיבים, הייתם חושבים שהם בעדכם או בעד מי שמעליב?

מסר לכיתה – כשאנחנו מתעלמים, הנפגע מרגיש לבד, והפוגע יכול מחר להמשיך לפגוע במישהו אחר, כי לא עצרו אותו. אבל להתערב זה באמת כמו שאמרתם לפעמים לא פשוט, אז מה עושים?

- מה אפשר לדעתכם לעשות? איך אני יכול לעזור למי שנפגע ועדיין לשמור על עצמי? (לאסוף תשובות מהכיתה)

המורה מסכמת:

1. כשאתם רואים ילדים נפגעים וזה מפריע לכם – אתם לא לבד. יש עוד ילדים סביבכם עם לב ואכפתיות. תחפשו עוד ילד, שניים ותתערבו יחד. אפילו תכתבו למישהו בפרטי - "בוא נגיב בקבוצה ונעביר נושא", או "בואי נעזוב יחד את הקבוצה".
2. אפשר לשתף מבוגר/ת – זה יכול להיות הורה, אחות מבוגרת, מורה בבי"ס.
3. אפשר לדווח באנונימיות.
4. אפשר לדווח למוקד 105.

חלק ג' – סיכום (5 דקות)

הסבר לתלמידים:

מי רוצה לשתף בכמה מילים, משהו שאתם לוקחים מהשיעור – משהו שהיה חשוב בעיני, מחשבה, רגש, משהו שהפתיע אותי...